

5. Perjantaina 9 päivänä helmikuuta 1996

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1) Lakialoite laiksi kadun ja eräiden
yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapi-
dosta annetun lain 4 ja 10 §:n muuttamisesta

Lakialoite 64/1995 vp (Kimmo Kilju-
nen /sd ym.)

2) Lakialoite laiksi peruskoululain 8 §:n
muuttamisesta

Lakialoite 65/1995 vp (Mikko Elo /sd ym.)

3) Lakialoite laiksi maatilatalouden tu-
loverolain 10 a §:n 1 momentin muuttami-
sesta

Lakialoite 66/1995 vp (Markku Vuorenso-
la /kesk ym.)

4) Lakialoite laiksi tieliikennelain 72 §:n
muuttamisesta

Lakialoite 68/1995 vp (Jorma Kukko-
nen /sd ym.)

5) Lakialoite laiksi tieliikennelain 42 §:n
muuttamisesta

Lakialoite 70/1995 vp (Säde Tahvanai-
nen /sd ym.)

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat Dromberg, Lindén, Malm, Manninen,
Penttilä, Pietikäinen S., Rimmi, Uotila, Viina-
nen, Viitames ja Vähänäkki.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Pent-
tilä.

58

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

59

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi-
västä sairauden vuoksi ed. S. Pietikäinen sekä
yksityisasioiden vuoksi edustajat Dromberg,
Lindén, Uotila ja Viinanen.

”

Ed. Viinasen edustajantoimi

Puhemies: Luetaan ed. Viinasen edus-
kunnalle osoittama kirjelmä.

Sihteeri lukee:

62

”Eduskunnalle

63

Tultuani nimitetyksi Pohjola-yhtiöiden pää-
johtajaksi pyydän kohteliaimmin eroa kansan-
edustajan tehtävästä 1.3.1996 alkaen.

Helsingissä 30 päivänä tammikuuta 1996

Kunnioittaen

Iiro Viinanen”

Puhemies: Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 424 ja 425/1995 vp. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuudet

Puhemies: Ilmoitetaan, että 8 päivänä helmikuuta 1996 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä on eduskunnalle valtiopäiväjärjestyksen 38 b §:n mukaisesti saapunut 2 päivänä helmikuuta 1996 valtioneuvoston jäseneksi ja oikeusministeriksi nimitetyn Kari Pekka Häkämiehen hallitusmuodon 36 c §:ssä tarkoitettu selvitys sidonnaisuuksistaan.

Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja

Puhemies: Ilmoitetaan, että perustuslakivaliokunta on valinnut puheenjohtajakseen ed. Itälän.

Ed. Kankaanniemen ym. välikysymys työttömyyden vähentämiseksi tarvittavista toimenpiteistä

Välikysymys 1/1996 vp

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Kankaanniemen ym. allekirjoittama välikysymys n:o 1 työttömyyden vähentämiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

Sihteeri lukee:

”Eduskunnalle

Pääministeri Paavo Lipposen ’työllisyyden ja yhteisvastuun hallitus’ on istunut lähes vuoden. Tänä aikana työllisyys on heikentynyt ja yhteiskunnallinen eriarvoisuus syventynyt.

Nopeasta talouskasvusta, korkojen alenemisesta, EU-jäsenyydestä ja laajasta tulospöytä-

sesta huolimatta pääministeri Lipposen hallitus ei ole onnistunut työllisyyden hoitamisessa. Vuoden 1995 lopussa työttömiä työnhakijoita työministeriön tilaston mukaan oli peräti 478 207 ihmistä eli melko tasan 30 000 enemmän kuin keväällä 1995. Uusia avoimia työpaikkoja työvoimatoimistoihin ilmoitettiin joulukuun aikana 6 200, mikä on 1 400 vähemmän kuin vuoden 1994 joulukuussa. Vuoden 1995 lopulla työttömyys oli kasvussa kaikissa työvoimapiireissä ja kaikissa ammattiryhmissä.

Työvoimahallinnon palkkaperusteisilla työllistämistoimenpiteillä sijoitettuna oli viime joulukuun lopussa 59 400 henkilöä. Tämä oli 1 400 henkeä vähemmän kuin marraskuussa ja 1 000 vähemmän kuin vuoden 1994 joulukuussa. Nämä luvut osoittavat, että hallitus ei harjoita aktiivista työvoimapolitiikkaa, vaikka hallitusohjelmaan on nimenomaisesti kirjoitettu, että ’aktiivisella työvoimapolitiikalla alennetaan avointa työttömyyttä jo vuoden 1995 aikana’.

Valtiontalouden alijäämän supistaminen on välttämätöntä. Hallituksen 20 miljardin markan suuruiset menoleikkaukset on kuitenkin suunnattu pääosin heikoimmassa asemassa oleviin kansalaisiin. Lapsiperheet, opiskelijat, työttömät ja maatalousväestö kantavat raskaimman taakan valtiontalouden tervehdyttämisestä. Suurituloisimmat ovat saaneet korkeimmat palkan korotukset, ja heille hallitus on antamassa myös mittavimmat veronkevennykset. Yhteensä noin 200 miljardin markan arvoisesta sosiaaliturvajärjestelmästä leikkausten kohteeksi hallitus on tähän mennessä ottanut vain perusturvan. Samanaikaisesti se on sitonut useita miljardeja markkoja valtion varoja mm. melko heikosti työllistävien uusien moottoritiehankkeiden aloittamiseen.

Hallitus ei ole selvittänyt leikkausten työllisyysvaikutuksia. Ostovoimaa on supistettu juuri niiltä väestöryhmiltä, jotka varmimmin vahvistaisivat kotimaista kulutuskysyntää ja tervettä työllisyyskehitystä. Huonosti kohdistetut leikkaukset lisäävät työttömyyttä enemmän kuin hallituksen työllisyystoimenpiteet luovat uusia työpaikkoja. Panostus työvoimakoulutukseen on tärkeää, mutta se ei yksin riitä.

Elintarviketalouden kotimaisen tukipaketin leikkaukset ovat vähentäneet työpaikkoja. Tilalle ei ole syntynyt korvaavia työtilaisuuksia. Myös lasten kotihoidon tuen mittavat leikkaukset ovat vieneet ihmisiä työttömyyskortistoon. Vaikka päivähoitojärjestelmä on tärkeä, on painopisteen siirtäminen kotihoidon tuesta päivä-

hoitoon epäonnistunut ja kallis ratkaisu sekä yhteiskunnalle että perheille. Todellista säästöä ei näin ole syntynyt.

Vasta syksyllä hallitus sai aikaan työllisyysohjelman. Euroopan unioni vaati sen laatimista Madridin huippukokoukseen mennessä. Ohjelman täytäntöönpanossa hallitus on edennyt erittäin hitaasti.

Euroopan sosiaalidemokraattien joulukuussa 1993 hyväksymä työllisyysohjelma sisältää mielenkiintoisia esityksiä. Europarlamentin sosiaalidemokraattinen ryhmä esitti ensimmäisten joukossa joustoja työelämään. Sosiaalidemokraattiset työelämän joustot merkitsivät mm. siirtymistä väliin valtakunnallisiin sopimuksiin ja nykyistä paljon suurempaan paikalliseen ja työpaikkakohtaiseen sopimusvapauteen. Jopa työsuhteturvan heikentämiseen sosiaalidemokraatit ovat valmiit. Euroopan sosiaalidemokraatit ajavat myös työajan lyhentämistä siten, että palkkoja vastaavasti alennetaan. Palkankorotusvaran he ohjaisivat työllistämiseen. Työllisyysohjelmassaan he ovat valmiit myös välillisten työvoimakustannusten alentamiseen silläkin uhalla, että sosiaaliturvan rahoitus vaarantuisi.

Suomalaisetkin sosiaalidemokraatit ovat tehneet joitakin hyviä esityksiä. Yksi on täällä eduskunnassa makaava, laajan kannatuksen saanut ed. Peltomon ym. lakialoite sukupolvenvaihdosmenettelyn toteuttamisesta myös työmarkkinoilla. Hallituspuolueet ovat turhaan hidastelleet tämän esityksen käsittelyä.

Osa-aikatyön ja työvuorottelun tehokkaan käyttöönoton suhteen hallitus on myös ollut saamaton. Esimerkiksi vuorotteluvapaa olisi ollut erinomainen keino antaa työn rasittamille sapattivapaata ja työttömille työpaikkoja, jos laki olisi hyväksytty ed. Gustafssonin lakialoitteen mukaisena. Hallitus vesitti hyvän mallin. Myöskään osa-aikatyön ja uusien työaikajärjestelmien käyttöönoton kannustamisessa hallitus ei ole edennyt. Sen sijaan ylitöitä tehdään entistä enemmän. Tämä vie jopa 30 000 työpaikkaa, mutta hallitus ei ole ongelmaan puuttunut. Jo pitkään työelämässä olleiden, ikääntyneiden ja työkuuntoaan menettäneiden ihmisten eläkkeellepääsyä tulee helpottaa. On hämmästyttävää, että vasemmistopuolueiden eduskuntaryhmät eivät vaadi hallitusta toteuttamaan näitä toimenpiteitä.

Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan merkitys työllistäjänä on erittäin tärkeä. Tätä hallitus ei ole riittävästi ottanut huomioon. Pk-yritysohjelma tulisi laatia pikaisesti.

Hallituksen veropolitiikkakaan ei ole parantanut työllisyyttä. Veronkevennykset tulisi antaa vain pieni- ja keskituloisille. Näiden osalta käteenjäävän palkan kasvattaminen kannustaisi ottamaan myös heikosti palkattua ja osa-aikatyötä vastaan. Hallitus on kuitenkin antanut veronkevennykset lähinnä hyvätuloisille välittämättä työttömistä. Esimerkiksi ns. pörssiveroa hallitus ei ole halunnut ottaa käyttöön, mutta polttoaineveroon se teki suuren korotuksen ja poisti televeron.

Työvoimavaltaisten alojen välillisten työvoimakustannusten alentamista hallitus ei ole halunnut erityisesti painottaa. Samojen alojen arvonlisäveron alentaminen myös toisi työpaikkoja. Työttömyysvakuutusmaksun perimättä jättäminen yrityksiltä, jotka palkkaavat uutta työvoimaa, tulisi toteuttaa pikaisesti. Ihmistyön ja koneiden tekemän työn välistä verokuilua tulee taasoittaa ihmistyön eduksi.

Hallituksen tulisi pikaisesti asettaa korkean tason asiantuntijaryhmä laatimaan yksityiskohdaiset ehdotukset mm. tulo-, varallisuus-, pääoma-, arvonlisä- ja valmisteverotuksen sekä sosiaaliturvamaksujen muodostaman kokonaisuuden tarkistamiseksi siten, että verojärjestelmä kaikilta osin edistäisi työllisyyttä ja kohdentuisi oikeudenmukaisesti. Tämä on yhtä kiireellistä kuin ns. tuloloukkujen purkaminen.

Vasemmistovetoiselta hallitukselta on työttömyys riistäytynyt yhä pahemmaksi. Tämän johdosta Suomen kansa jakautuu vakavin seurauksin kahteen osaan. Kehitys on vaarallista. Uhkana on myös valtion kuluvan vuoden talousarvion pohjan pettäminen 5—10 miljardilla markalla hallituksen epäonnistuneen työllisyyspolitiikan takia. Korkojen nousu ja uudet menoleikkaukset uhkaavat.

Työministeri Liisa Jaakonsaari sanoi 31.1.1996, että 'pitkäaikaistyöttömyys on nujerrettava, syrjäytyminen estettävä ja työttömyys puolitettava aktiivisella työvoimapolitiikalla'. Tällaisista puheista huolimatta hallituksen työvoimapolitiikka on passiivista, syrjäytyminen kasvaa eikä työttömyys edes alene puolittumisesta puhumattakaan.

Tohtori Tuire Santamäki-Vuoren tuoreen tutkimuksen mukaan Suomessa on jopa 250 000 pitkäaikaistyötöntä. Hänen mukaansa 'työttömyys ei puolitu, ellei pitkäaikaistyöttömyys alene'. Nuorten työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys ovat erityisen vakavia ongelmia. Työllisyyden pikainen parantaminen on nostettava tärkeämmäksi tavoitteeksi kuin pyrkiminen ensimmä-

maisten joukossa Euroopan talous- ja rahaliiton EMUun, mitä koko hallitus näyttää ajavan jopa työllisyyden kustannuksella.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin viitaten esitämme valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Millä poikkeuksellisilla toimenpiteillä hallitus aikoo aktivoida työllisyyspolitiikkaa työttömyyden puolittamiseksi ja estää työttömyyden aiheuttaman syrjäytymisen kasvua?

Helsingissä 8 päivänä helmikuuta 1996

Toimi Kankaanniemi /skl
 Matti Ryhänen /skl
 Bjarne Kallis /skl
 Sakari Smeds /skl
 Jouko Jääskeläinen /skl
 Tauno Pehkonen /skl
 Päivi Räsänen /skl
 Aapo Saari /kesk
 Kyösti Karjula /kesk
 Liisa Hyssälä /kesk
 Matti Vanhanen /kesk
 Aulis Ranta-Muotio /kesk
 Kari Myllyniemi /kesk
 Eero Lämsä /kesk
 Mari Kiviniemi /kesk
 Vuokko Rehn /kesk
 Anu Vehviläinen /kesk
 Maija-Liisa Veteläinen /kesk
 Mauri Salo /kesk
 Maija-Liisa Lindqvist /kesk
 Markku Koski /kesk
 Juha Korkea-osa /kesk
 Pauli Saapunki /kesk
 Matti Väistö /kesk
 Markku Lehtosaari /kesk
 Olavi Ala-Nissilä /kesk
 Timo Kalli /kesk
 Armas Komi /kesk
 Jorma Huuhtanen /kesk
 Sulo Aittoniemi /kesk
 Juhani Alaranta /kesk
 Mauri Pekkarinen /kesk
 Jukka Vihriälä /kesk
 Risto Penttilä /nuors
 Jukka Tarkka /nuors
 Annikki Koistinen /kesk
 Raimo Liikkanen /kesk
 Aino Suhola /kesk
 Hannu Takkula /kesk

Ossi Korteniemi /kesk
 Raimo Vistbacka /ps
 Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
 Maria Kaisa Aula /kesk
 Seppo Kääriäinen /kesk”

P u h e m i e s : Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pannaan pöydälle ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Lakialoite laiksi kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain 4 ja 10 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
 Lakialoite 64/1995 vp (Kimmo Kiljunen /sd ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K i l j u n e n : Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä on kutsuttu koolle kello 13.15. Siellä on käsittelyssä tärkeämpi aihe kuin tämä katujen ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapitoa koskeva lakialoitteeni. Haluaisin käyttää täällä perusteellisemmän puheenvuoron aiheesta. Koska siihen nyt ei ole ryhmäkokouksen vuoksi tilaisuutta, pyydän, että asia pantaisiin pöydälle.

P u h e m i e s : Mihin ajankohtaan, ed. Kiljunen?

P u h u j a : Jos on mahdollista, viikon päähen, ensi viikon perjantaihin.

P u h e m i e s : Koska asiaa ei ole päätetty yksimielisesti lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Kiljunen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon perjantaina pidettävään täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Kiljunen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

2) Lakialoite laiksi peruskoululain 8 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 65/1995 vp (Mikko Elo /sd ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. E l o : Arvoisa rouva puhemies! Aivan lyhyesti haluan perustella lakialoitetta, joka koskee sitä, että lapsen vanhemmilla on oikeus päättää siitä, että lapsi saa käydä lähintä koulua. Aika usein tapahtuu, että lapsi saattaa joutua näiden erittäin tiukkojen säästösten takia käymään koulua useiden kymmenien kilometrien päässä, kun lähin koulu saattaisi olla vaikkapa kymmenen kilometrin päässä. Lakialoite tähtää tämän asian tilan muuttamiseen niin, että peruskoululakiin lisätään selvä säännös siitä, että peruskoululaisella on oikeus, hänen vanhempiansa niin tahtoeissa, opiskella lähimmässä peruskoulussa, vaikka se sijaisisikin toisen kunnan alueella.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Minusta ed. Elon lakialoite on kannatettava. Aivan samanlainen ehdotus on nyt sisällä ns. koululainsäädännön kokonaisuudistuksessa, jota arvioidaan kansliapäällikkö Jaakko Nummisen työn pohjalta. Olen jäsenenä parlamentaarisessa toimikunnassa, joka uudistusta arvioi. Toimikunnan enemmistö on ollut samalla kannalla kuin ed. Elo, eli että oppilaan vanhemmille tulisi antaa oikeus valita koulu ja oppilaan kotikunnalla tulisi olla velvollisuus maksaa ns. kotikuntakorvaus, vaikka oppilas sitten vanhempiansa kanssa sopimuksesta menisikin toisen kunnan peruskouluun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Ed. Penttilä merkitään läsnä olevaksi.

3) Lakialoite laiksi maatilatalouden tuloverolain 10 a §:n 1 momentin muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 66/1995 vp (Markku Vuorensola /kesk ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. V u o r e n s o l a : Arvoisa puhemies! Esillä oleva lakialoite n:o 66 koskee tuloverolain muuttamista ja ns. tasausvarausta. Kyseessä on sekä asia että lakialoite, josta keskusteltiin aika paljon ennen joulua. Kyseinen asia oli myös valtioneuvoston käsittelyssä eräässä yhteydessä. Siinä yhteydessä lainet löivät ylitse ja silloin vaikutti myös siltä, että asia unohtui.

Kuitenkin asia sinällään on vielä täysin ajankohtainen. Kyseessä on aloite, joka koskettaa verovuotta 1995, jonka verovuoden verotus on vielä kesken. Näin ollen toimenpide, jota lakialoitteessa esitetään, voitaisiin kyllä suorittaa. Ehkä joitakin asioita lakialoitteen taustaksi on hyvä selvittää ihan siitä syystä, että keskustelu, joka asiasta aikoinaan käytiin, oli minusta aika erikoista.

Asian ja lakialoitteen taustalla on tietystikin se, että vuosi 1995 oli maatalouden kohdalla ensimmäinen EU-vuosi, ja se merkitsi hyvin merkittävää sopeutumista kokonaan uuteen tilanteeseen. Tuohon vuoteen kuului myös ainutkertaisena ominaisuutena se, että vuonna 1995 maksettiin ns. kertakorvauksia eläinpääoman ja varastojen arvonalennuksesta. Näin syntyi viljelijöille tulohuippu, jonka tasaamiseksi itse asiassa lakialoite nimenomaan tähtää. Ei tässä ole kysymys mistään muusta kuin siitä, että tätä huippua voitaisiin leikata ja tasata seuraaville vuosille.

Oman käsitykseni mukaan maatalousyrittäjä hyötyy tästä lähinnä sitä kautta, että veroprogressio hänen osaltaan vuosittain hieman pienenee, mutta yhteiskunnan kannalta asia on jokseenkin yhdentekevä. Taloudellisesti sen merkitys lienee 20—30 miljoonan markan luokkaa ensimmäisenä vuonna ja seuraavina vuosina todennäköisesti se saattaa olla sama summa plussan puolella. Näin ollen tällä tasauksella, kun sillä samalla kertaa saataisiin tiettyjä investointeja

tuotantoon aikaan, tuotannon tehokkuuden nousun kautta myös verottajavaltio saisi tästä toimenpiteestä omansa.

Toisaalta asian taustalla on tietysti myös yrityksen ja maatilalan kannalta investointien suunnittelusta kysymys. Kysymys on siitä, miten tällainen investointisuunnittelu voidaan rakentaa niin, että myös tasausvarausta ja varausmahdollisuutta poistojärjestelmän ohella voidaan käyttää hyväksi. Yksinomaan rakentaminen maataloudessa merkitsee vuoden 1994 tilastojen mukaan noin 1 400 miljoonan markan investointeja, ja jos siihen otetaan mukaan koneet ja kalusto, summa nousee 4 000 miljoonalla markalla. Näin ollen ihan vähäpätöisestä asiasta ei ole kysymys. Kysymys on siitä, mitä näiden investointien ja investointipäätösten kautta sitten syntyy. Se, mitä niistä syntyy, on työtä.

Oma käsitykseni on se, että nimenomaan tässä tilanteessa, kun muutoinkin työllisyys on vaikea asia ja ennen muuta se on vaikea asia haja-asutusalueella ja maaseudulla, tämä olisi voinut ja voisi vieläkin totta kai jonkun verran piristää niitä investointeja, joita suunnitellaan. Erityisen tärkeätä tietysti olisi se, että sitä voitaisiin kohdistaa rakentamisinvestointeihin, joissa se voisi sitten tätä hyvin matalaa poistojärjestelmää osaltaan tehostaa ja näin vaikuttaa myös yrityksen tulokseen tulevaisuudessa, mistä sitten taas ymmärtääkseni aikanakin verottaja melkoisesti aina kunakin vuonna hyötyy ja ainakin ottaa siitä omansa.

Toinen asia, mikä liittyy suunnitteluun, on tietysti se, että näen, että nyt kun Maatilatalouden kehittämisrahasto on ollut runsaan vuoden täysin tukossa, tuossa rahastossa on sisällä rahaa aivan viimeisimpien tietojen mukaan 1 600 miljoonaa markkaa käyttämättä. Käyttämättä lähinnä siitä syystä, että joko Suomi, Suomen valtio, tai maan hallitus ei halua ottaa riskiä rahan käyttämiseksi tai siten yksinomaisesti siitä syystä, että EU-komissiolta ei ole vielä saatu lupaa eikä ohjeita rahan käyttämiseen. Nyt, kun raha on jemmassa ollut vuoden ja on todennäköisesti tästä eteenpäinkin vielä puolen vuoden ajan, tämä tasausvaraus olisi omalta osaltaan sopinut tähän, sanotaanko suhdannetilanteeseen aika hyvin.

On väitetty, vallankin siinä etukäteiskeskustelussa, jota ennen joulua käytiin, että kyseessä on veronkiertotoimenpide. Minä en ymmärrä, miten varausjärjestelmää voidaan käyttää veronkiertoon. Varausjärjestelmä, joka nimenomaan kohdistetaan tiettyyn asiaan ja tässä tapauksessa

investointeihin, tulee joka tapauksessa tuloutumaan jossakin vaiheessa, se on aivan selvä. Totta kai se on myöhäistettyä verotusta, sen minä ymmärrän, mutta minusta veronkierrosta ei siinä yhteydessä kyllä voi puhua.

On ikävää, että asiasta käyty keskustelu ennen joulua aiheutti sen, että hallituksessa ei asiassa päästy eteenpäin. Oma käsitykseni on se, että maatiloilla tapahtui sellaisia investointeja ja rahankiinnittämisiä, jotka eivät välttämättä olleet kovin järkeviä. Toisin sanoen voi sanoa, että tällaisessa paniikkitalanteessa kertakorvausrahoja käytettiin tuleviin kustannuksiin, sellaisiin kuin koneet, laitteet, rehut, polttoaineet jne., mikä on tietysti verotuksellisesti täysin mahdollista. Ne ovat kuitenkin luonteeltaan aivan toisen tyyppisiä kuin esimerkiksi rakentaminen, joka on pitkäaikainen sijoitus, ja siinä yhteydessä tällä olisi saattanut olla hyvin myös maaseudun rakentamiseen ja jopa työllisyyteenkin ainakin jonkun tasoinen vaikutus. Ei sitä pidä liioitella, mutta joka tapauksessa jonkin tasoinen vaikutus se on. Ennen muutahan se olisi näkynyt maaseudulla itsessään, jonka elinvoimaa se olisi voinut olla vahvistamassa.

Hämmästyttävää on tietysti asian poliittinen puoli. Minusta asia ei sinällään ole niin kovin poliittinen. Se on faktoiltaan sen tyyppinen, että jokainen ymmärtää mistä on kysymys, jos siihen vähänkin syvenyy. Mutta ajankohtaisena asiana vallankin silloin, kun tästä voimakkaasti keskusteltiin, se näytti olevan huomattavan poliittinen, ja näin sitten lapsi meni pesuveiden mukana.

Me, jotka olemme allekirjoittaneet lakialoitteen, yhteisesti aika tavalla ihmettelemme sitä, mikä oli kokoomuksen ja RKP:n rooli asiassa. Me kuvittelimme, että kun varsinainen aloite asiasta, johon sitten myös myöhemmin kokoomus selkeästi yhtyi, tuli RKP:n suunnalta, että asialla voisi olla valtioneuvostossa "siunausta". Nyt kuitenkin näyttää siltä, että lopputulos on sen tyyppinen, että ei sen paremmin kokoomus kuin myöskään RKP halunnut antaa tällaista selkeätä maaseutupanosta omaan toimintaansa. Me odotamme koska maaseutupanos näillä puolueilla näkyy, kun ei se nyt tässääkään, sittenkin varsin vähäisessä asiassa näkynyt.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin aloitteen yhtenä allekirjoittajana totean, että se on edelleenkin tarpeellinen joskin, niin kuin ed. Vuorensola totesi, eräiltä osin asia vanheni vuoden vaihteessa, kun

viljelijät eivät voineet olla varmoja siitä, että toteutuuko tasausvaraus. Tulosta tasattiin ajoittamalla investointeja viime vuoden puolelle. Tämä merkitsi muun muassa sitä, että kotimaisen Valmetin traktorin osalta varastossa olevat koneet myytiin nopeasti loppuun, ja pitkän aikaa joulukuussa tilanne oli sellainen, että kotimaista traktoria ei ollut saatavissa. Se johti siihen, että sen sijaan viljelijät ostivat ulkolaisia koneita.

Tällä tavalla hallitus ja erityisesti sosialidemokraatit, jotka tämän kaatoivat, tulivat tehneeksi haittaa suomalaiselle traktorituotannolle. Varaus toteutumisen myötä olisi aivan ilmeisesti tapahtunut niin, että investoinnit olisivat kohdistuneet tämän vuoden puolelle kotimaiseen traktoriin, kun tasausvarausta olisi tänä vuonna ollut mahdollista purkaa ja harkita tällä tavalla investointeja pitkäjännitteisemmin ja paremmin. On todella erittäin valitettavaa, että poliittisen tunnekuohun alle jäi itse asia ja todellisuudessa tehtiin suomalaiselle tuotannolle ja työllisyydelle suuri haitta.

Ed. M ö l s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vuorensolan ja useiden muiden allekirjoittama lakialoite on todella edelleen tarpeellinen, ja ihan muutamien perusteluin se voidaan kyllä edelleen todeta.

Nyhdän Euroopan unionin jäsenyys on johtanut siihen, että puolet viljelijöitten tuloista tulee näitten ns. tukien kautta. Tukien maksatukseen viljelijöillä ei juurikaan ole mahdollisuutta vaikuttaa, vaan ne tulevat sille vuodelle, kun ne Euroopan unionista ehtivät.

Toinen tärkeä seikka on maatalouden rakenteen muuttaminen. Koko ajan on käyty keskustelua siitä, miten sen rahoittaminen tapahtuu. Toisaalta halutaan ja tiedetään, että viljelijäväestön velkaantumista halutaan rajoittaa ja sen takia nimenomaan omarahoituksen lisääminen olisi lääke tähän asiaan. Tasausvaraus, jos mikä, on nimenomaan tällaista omarahoitukseen liittyvää osuutta.

Kuten viitattiin, niin ymmärtääkseni valtiovarainministeriössäkin asiaan suhtauduttiin myönteisesti. Siellä nähtiin asian myönteiset puolet ja muun muassa veroministeri Alho asiaa oli viemässä eteenpäin. Valitettavasti kuitenkin, kuten täällä todettiin, jostain syystä asia politisoitui ehkä liikaakin ja asia politiikan takana hämärtyi eduskunnan päättäjille. Toivottavasti nyt, kun lakialoite on tullut käsittelyyn ja aikaa on kuluunut, olisi rauhallisempi ilmapiiri viedä asiaa eteenpäin myönteisesti.

Ed. L ä m s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan muutama näkemys. Asia on edelleenkin sellainen, että kannattaisi sitä viedä eteenpäin ja että sitä nyt sitten rauhallisemmassa ilmapiirissä käsiteltäisiin. Kuten muutamissa puheenvuoroissa tuli esille, asia kaatui politisointiin ja politiikkaan ja ehkä sen avasivat iltapäivälehdet.

Otan vain esille yhden asian. Samanaikaisesti tuli julkisuuteen tilanne, että ne luottamushenkilöt, jotka ovat toimineet kunnallisissa luottamustehtävissä, saivat kertaluontoisena maksuna eläkkeet, jotka olivat kokonaisuudessaan miljardiluokkaa, ja tähän sisältyi tulojenjaksottamismahdollisuus yli 15 000 markan osalta.

Nyt tässä maatalouteen kohdistuvassa varauksessa oli kysymys kaiken kaikkiaan noin 300 miljoonan summasta, joka olisi siirretty verotettavaksi tuleville vuosille. Kun asia koski maataloutta, niin siitä tehtiin poliittinen, ja tämä toinen eläkkeisiin liittyvä kysymys, siitä ei nostettu mitään äläkkää, vaikka itse asiassa oli samanlaisesta tulojen siirtämisestä tuleville vuosille kysymys.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täydennyksenä siihen, mitä ed. Vuorensolan puheenvuorossa ja äskeisissä puheenvuoroissa oli, haluaisin todeta, että tämä pitäisi nähdä ehkä vielä laajemmassakin yhteydessä. Nimittäin me tiedämme, että tuloverotus EU-järjestelmässä on kansallisessa päätöksenteossa hyvin laajalti. Sen sijaan välilliset verot on harmonisoitu. Monissa EU-maissa välittömän tuloverotuksen kautta suositaan omaa elintarviketaloutta. Ehkä parhain esimerkki on Saksa, jolla on todella voimaperäisiä järjestelyjä oman elintarviketalouden hyväksi. Tanskasta löytyy myös hyvä esimerkki. Muun muassa varausjärjestelmä on paljon merkittävämpi kuin meillä. Verotuksen kautta voidaan siis suosia kotimaista työtä silloin, kun se on järkevää.

Toinen, laajempi kysymys tähän liittyen on se, että on mielestäni väärin viljelijöiden verotusta verrata pelkästään ansiotulon saajien, palkansaajien, verotukseen. Kyllä oikeampi lähtökohta sittenkin löytyy yrityspuolelta. Me tiedämme, että osakeyhtiöllä jakamatonta voittoa verotetaan alimmalla verokannalla, 28 prosentilla. Nyt hallituksen työllisyysohjelmassa on henkilöyritysten osalta vastaavanlainen uudistus tulossa eduskuntaan. Välttämättä myös viljelijöiden osalta olisi järkevää jakamatonta tulosta, joka voitaisiin varauksilla siirtää rakenteen kehittä-

miseen, verottaa alemmalla verokannalla. Se olisi varmasti yhteiskunnan etu.

Todella toivoisi, että tällainen vanhakantainen politisoiminen voisi väistyä ja voitaisiin katsoa omaa suomalaista elintarviketuotantoa ja kotimaista työllisyyttä asiapohjalta.

Puhemies: Pyydän arvoisia edustajia muistamaan 36 §:n eduskunnan työjärjestyksessä, sen, että v-painikkeella pyydetään vastauspuheenvuoro eikä kannatuspuheenvuoro, sillä vastauspuheenvuorossa ei saa esittää muuta kuin selvityksiä tai oikaisuja toisen puheenvuoron tai vastauspuheenvuoron johdosta tai vastineen siinä esitettyyn väitteeseen. Näin ollen ed. Aittoniemi, joka on pyytänyt oikeata puheenvuoroa, on joutunut odottamaan sitä aika kauan.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Minun puheenvuoroni sopisi hyvin vastauspuheenvuoroksi, mutta en käyttänyt sitä, koska olisi helposti tulkittu, että olen tätä asiaa vastaan. Minä en ole sitä vastaan ja erityisesti näen 95 vuoden verotuksen osalta sen ongelman, niin kuin tässä on kerrottu, että kysymys on korvauksesta, joka on tietyllä tavalla ainutkertainen. Jos asiaan ei kohdisteta tämän tyyppisiä toimenpiteitä, niin verotus on kohtuuton. Myös tulevaisuudessa tämä maksujen rytmittyminen, erityisesti Euroopan unionin taholta tulevien maksujen, saattaa olla epätasaista ja siinä mielessä on perusteltua, että tällainen varausjärjestelmä olisi olemassa.

Mutta ei tämä ole ainutkertainen maanviljelijöiden osalta. Tuloverotuksessahan monta kertaa sattuu tilanteita, joissa tulot kasaantuvat tietyllä tavalla verovelvollisesta johtumatta yhdelle vuodelle ja verotus on myös äärettömän ankaraa ja siinä ei minkäänlaista tasausjärjestelmää silloin käytetä. Myös normaaliverotuksessa pitäisi olla joku järjestelmä, joka tällaisia kohtuuttomuuksia estäisi ja poistaisi. Siis ongelma ei ole yksinomaan maanviljelyksessä. Ongelma on verotuksessa yleensäkin silloin, jos tulohuippu asettuu jolle kulle verotettavalle vuodelle, jolloin veron progressiivisuus on kohtuuton. Eli tulevaisuudessa pitäisi ehkä hiukan tällekin puolelle kiinnittää näissä asioissa huomiota. Tätä asiaa sellaisenaan kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

4) Lakialoite laiksi tieliikennelain 72 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 68/1995 vp (Jorma Kukkonen /sd ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. J. Kukkonen: Arvoisa puhemies! Tämä lakialoitteeni perustuu kolmeen eri seikkaan, jotka kaikki oikeastaan kärjistyvät ja näkyvät nimenomaan aloitteen ensimmäisessä perustelussa eli liikenneturvallisuudessa. On esimerkkejä lähinnä linja-autojen tilausliikenteen puolelta siitä, että vajaasti työkykyiset tai sairauden takia eläkkeellä olevat kuljettajat aiheuttavat vaaratilanteita. Erityisen huolestuneita tästä ollaan ryhmämatkojen jäsenten ja järjestäjien osalta. He kertovat siitä, miten asia on akuutti käytännössä.

Toiseksi kyse on niistä kaikista käytettävissä olevista uusista työtilaisuuksista, joiden olisi oltava työnhakijoiden käytössä. Tässä mielessä aloitteessa on kysymys siitä, että voidaan työttömyyttä lieventää.

Kolmanneksi siinä puhutaan harmaasta taloudesta kuljetusalalla. Tässä yhteydessä luen Matti Pekkaselta muutaman lauseen. ”Työelämän lakien, sopimusten ja normien patoaminen entiselleen on jo synnyttämässä pahoja lieveilmiöitä: lakien kiertämistä, harmaata taloutta, epätyypillisten työsuhteiden väärinkäyttämistä ja erilaisia alipalkkauksen muotoja. Kaikista näistä on kohta kehittymässä maan tapa. Arvioidaan, että 5—10 prosenttia kansantuotteesta on tätä kautta talouden ulkopuolella.” Niinpä tällä lakialoitteella tältä osin pyritään myös rajoittamaan harmaata taloutta ja ohjaamaan työtilaisuuksia laillisuuden piiriin.

Tätä asiaa on käsitelty aikaisemmin myös muissa yhteyksissä nimenomaan ammattijärjestöjen taholta, mutta siihen ei ole saatu oikaisua, joten nyt pyrimme tämän lakialoitteen kautta viemään asiaa eteenpäin.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Lakiesityksellä on hyvä tarkoitus, mutta se saattaa yksittäistapauksissa aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita. Henkilö ei ehkä pysty jatkuvaan linja-auton kuljettamiseen esimerkiksi yöaikaan, mutta pystyy aivan hyvin silloin tällöin

linja-autoa kuljettamaan mitenkään vaarantamatta liikenneturvallisuutta. Tästä saattaa tulla ongelmia esimerkiksi pienille linja-autoyrittäjille, kun yrittäjä itse pyrkii vielä autoa ajamaan silloin tällöin.

Esitys on aivan liian yksioikoinen, mutta sitä on tietenkin mahdollista liikennevaliokunnassa parantaa. 70-vuotias ei välttämättä ole vielä niin kovin iäkäs.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

5) Lakialoite laiksi tieliikennelain 42 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 70/1995 vp (Säde Tahvanainen /sd ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Tahvanainen: Arvoisa puhemies! Lakialoitteeni käsittelee liikenneturvallisuutta kuten ed. Kukkonenkin aloite, joskin toisesta näkökulmasta. Meillä on Lapissa paljon poroja, jotka aiheuttavat vaaroja ja onnettomuuksia jatkuvasti etenkin pimeänä aikana talvisaikaan liikenteessä, koska porot kerääntyvät talvella syömään suolaa ja muutenkin aukeammalle paikalle.

Siksi olen ehdottanut lakialoitteessani, että porot varustettaisiin heijastimilla, ja näin ollen ne olisivat turvallisempia liikenteen kannalta. Tällainen kokeilu on jo tehty Ruotsissa ja siitä on saatu hyviä tuloksia. Siellä on alun perin varustettu heijastimin noin 70 000 poroa ja poro-onnettomuudet ovat vähentyneet tuona aikana 27 prosenttia. Nyt sitä aiotaan laajentaa ja lisää poroja heijastetaan noin 230 000. Tästä oli myös televisiossa juttua joulun seudulla, ja erittäin hyvänä näkökohtana nähdään myös vakuutusyhtiön puolelta se, että näin ollen saataisiin vähennettyä onnettomuuksia ja säästettyä myös valtion varoja.

Ed. Takala: Arvoisa puhemies! Ed. Tahvanaisen lakialoite on oikean suuntainen ja mo-

nelta osin kannatettava. Itsekin porokolarin ajaneena tiedän, että parempi porojen näkyvyys tiellä olisi toivottavaa ja hyvä varsinkin pimeänä ja liukkaana aikana talvikeleillä. Mutta on joitakin sellaisia kysymyksiä, mitä varmasti liikennevaliokunnassakin on hyvä ottaa esille.

Ensimmäinen kysymys tietenkin Lapin mieheltä kuuluu: Kuka tämän lystin maksaa? Porot ovat kuitenkin luontoeläimiä, vaikka erotuksessa suurelta osin ne saadaan kasaan. Mutta kun niitä aletaan valjastaa heijastimilla, on laskettu, että jos se on 20 markkaa per poro, niin sitten, kun niitä on kummallakin puolella puuta eli useampi sata ja tuhat, kustannukset nousevat kohtuuttoman korkeiksi, mikäli tulevat poronomistajien itsensä maksettaviksi.

Näin ollen olisi toivottavaa, että vakuutusyhtiöt, jotka ovat innostuneet asiasta, voisivat myös kantaa oman kortensa kekoon ja tulla sitä kautta mukaan rahoittamaan kokeilua, koska tällaista lisärasitusta taloudellisesti ei voida ohjata suoraan poromiehille. Liikenneturvallisuuden kannalta olisi hyvä, että samalla tavalla kuin nyt vakuutusyhtiöt jakavat kouluissa heijastimia oppilaille, niitä jaettaisiin myös poronomistajille, että he voisivat merkitä omat poronsa.

Ed. Aittomäki: Rouva puhemies! Poro-kuolemia liikenteen johdosta, samoin kuin ahmojen aiheuttamia, ei ole todellisuudessa kuin puolet siitä, mitä on ilmoitettu. Poromiesten bisnes ovat ilmoitukset siitä, että poro on kuollut niin tai näin. Katsoisin, että pitäisi saada Suomessa ensin jalkamiesten eli tiellä kulkevien ihmisten käyttöön kaikille heijastin ja sitten vasta poroille, jos mennään oikeassa järjestyksessä. Sellaisenaan ed. Tahvanaisen esitys oli hyvä, ei siinä mitään, mutta saahan sitä nyt kritisoida pikkasen.

Ed. Tahvanainen: Arvoisa puhemies! Toki olen sitä mieltä, että kaikkien tulisi käyttää heijastinta, joskin maanteilla harvemmin liikkuu ihmisiä siinä määrin kuin poroja, jotka aiheuttavat onnettomuuksia. Olen kustannuksista samaa mieltä, kuten aiemmin täällä puhuttiinkin: Kustannukset täytyy selvittää, ja uskoisin, että vakuutusyhtiöt ja myös valtio olisivat valmiita tällaiseen satsaamaan. Ruotsin arvion mukaan muun muassa vakuutusyhtiöt ovat säästäneet 4 miljoonaa kruunua, muita säästöjä tuli 4,7 miljoonaa kruunua ja kustannukset olivat vain 700 000 kruunua eli säästöä tulee.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! Lyhyesti vielä: Ei tietenkään aina, kun provosoidaan, pitäisi provosoitua, mutta ed. Aittoniemelle toteaisin tässä varsinaisessa puheenvuorossa, että bisneksestä ei ole kysymys, eikä siitä porokolareissa poromiesten kannalta, vaan ansionmenetyksestä on kysymys. Liian usein käy niin, että se, kuka poron päälle ajaa, heittää sen myös peräkoppaan ja ottaa sitä kautta taloudellisen hyödyn itselleen. Tällaisesta ei ole kysymys. Niin kuin sanoin, aloite on oikean suuntainen ja olisi hyvä, että porot voitaisiin heijastimilla varustaa. Se olisi varmaan kaikkien etu — poromiesten, vakuutusyhtiöiden ja liikenneturvallisuuden — mutta räsitusta ei pidä työntää jo ennestään arvonlisäveron takia ja muutenkin ahtaalla olevien poromiesten maksettavaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.45.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen